

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ТА РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА (ЗА МАТЕРІАЛАМИ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ)

LEGISLATIVE AND REGULATORY DOCUMENTS IN THE FIELD OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE AND THE REPUBLIC OF POLAND (BASED ON BIBLIOGRAPHIC RESEARCH)

Проведено інформаційний аналіз законодавчих актів в галузі освіти і педагогічної науки України і Республіки Польща упродовж 2005–2024 рр. за матеріалами науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Освіта і педагогічна наука України та Польщі. 2005–2024». Сфокусовано увагу на розробленні правових актів про підтримку громадян України в Республіці Польща внаслідок збройного конфлікту РФ проти України. Досліджено особливості розроблення адаптивних механізмів для українських здобувачів дошкільної, середньої освіти, науковців і педагогів в освітньому просторі Республіки Польща, запроваджені у 2022–2024 рр. Системоутворювальним елементом законодавства Республіки Польща є Закон «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території України», ухваленому 12 березня 2022 р. Зазначено, що названий документ постійно доопрацьовувався, встановлюючи спрощений доступ можливості навчання у школах, закладах передвищої, вищої освіти, механізми фінансування навчання здобувачів вищої освіти за рахунок коштів із державного бюджету Польщі. Проведений огляд змін до Закону Республіки Польща «Про вищу освіту і науку» сприяв унормуванню процесу академічної мобільності, інтеграції українських дослідників у спільні наукові програми і проекти, можливості продовження навчання без необхідності нострифікації дипломів. Встановлено значення міжнародних угод між двома державами, спрямованих на взаємне визнання освітніх кваліфікацій. Підкреслено значення законодавчих ініціатив Республіки Польща у сфері освіти стали ключовим чинником соціальної адаптації українських громадян, забезпечення їхніх прав на освіту та академічний розвиток у складних умовах вимушеної міграції. Представлена у бібліографічному виданні упорядкована база бібліографічних джерел нормативно-законодавчих актів охоплює та конкретизує інші значущі законодавчі процеси, пов'язані із розвитком освіти та педагогічної науки України і Республіка Польща.

Ключові слова: бібліографічний покажчик, нормативні документи, Україна, Республіка Польща, освіта, педагогічна наука.

An informational analysis of legislative acts in the field of education and pedagogical science of Ukraine and the Republic of Poland in 2005–2024 was carried out based on the materials of the scientific and auxiliary bibliographic index "Education and Pedagogical Science of Ukraine and Poland. 2005–2024". The article focuses on the development of legal acts on support of Ukrainian citizens in the Republic of Poland as a result of the armed conflict of the Russian Federation against Ukraine. The peculiarities of the development of adaptive mechanisms for Ukrainian students of pre-school and secondary education, researchers and teachers in the educational space of the Republic of Poland, introduced in 2022–2024, are investigated. The systemic element of the legislation of the Republic of Poland is the Law "On Assistance to Citizens of Ukraine in connection with the Armed Conflict on the Territory of Ukraine", adopted on 12 March 2022. The review of the amendments to the Law of the Republic of Poland "On Higher Education and Science" contributed to the regulation of the process of academic mobility, integration of Ukrainian researchers into joint research programmes and projects, and the possibility of continuing education without the need for nostrification of diplomas. The importance of international agreements between the two countries aimed at mutual recognition of educational qualifications has been established. The importance of international agreements between the two countries aimed at mutual recognition of educational qualifications is determined. The importance of the legislative initiatives of the Republic of Poland in the field of education is emphasised as a key factor in the social adaptation of Ukrainian citizens, ensuring their rights to education and academic development in difficult conditions of forced migration. The bibliographic database of bibliographic sources of regulatory and legislative acts presented in the bibliographic publication covers and specifies other significant legislative processes related to the development of education and pedagogical science in Ukraine and the Republic of Poland.

Key words: bibliographic index, normative documents, Ukraine, the Republic of Poland, education, pedagogical science.

УДК 016:37.01.74(477+438)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/79.2.44>

Кропачева Н.М.,
науковий співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів та методичного забезпечення
Державної науково-педагогічної бібліотеки України
імені В.О. Сухомлинського

Постановка проблеми у загальному вигляді. Бібліографічні видання в сучасних умовах виконують не лише традиційні функції збору, опрацювання та розповсюдження наукової інформації. Вони розглядаються також як дієвий аналітичний та прогностичний інструмент, що сприяє обміну знаннями, налагоджуванню наукових контактів; документує результати спільних напрацювань, слугує платформою для пошуку нових напрямів

реалізації наукових ідей та досягнень, зокрема, відновлення освітньої та наукової сфери України.

Виконання цих масштабних та системних завдань вимагає розроблення, унормування та прогностичного впорядкування законодавчої бази для здійснення ефективної державної політики в галузі інформаційного супроводу національної освіти, що забезпечують правове регулювання діяльності національної системи освіти

«прямої дії» – Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», розроблення ряду підзаконних актів з питань загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та післядипломної освіти. Значний внесок у розбудову національної освіти внесли Укази Президента України, постанови Верховної ради України та Кабінету міністрів України. В той же час розвиток національної системи освіти, інших суспільних інститутів, з якими безпосередньо пов'язана діяльність закладів освіти, – вимагає постійного оновлення інформаційних засад супроводу правового регулювання міжнародної співпраці в галузі освіти і науки, адаптації нормативних механізмів до реалій, пов'язаних із кризовими ситуаціями, соціальними випробуваннями.

Як зазначив в мотиваційній промові В. Кремень, президент Національної академії педагогічних наук України, до учасників Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції «Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави»: «Роль освіти у формуванні європейської за своєю системою цінностей людини <...> не можна перебільшити, оскільки перед людиною в сучасній цивілізації стоять численні виклики, й потрібно формувати людину не лише з європейським світоглядом, а й таку, що буде конкурентною в Європейському просторі» [20, с. 11].

Стан останніх досліджень і публікацій.

В умовах розбудови цифрового суспільства наукові бібліотеки виступають основними суб'єктами інформаційного простору, забезпечуючи доступ до наукової, культурної та освітньої інформації; окрім того, вони активно включаються в комунікаційний процес, систематизуючи взаємодію між науковими, освітніми, інформаційними установами у вигляді науково-бібліографічних видань. В зазначеному руслі значення науково-бібліографічної діяльності в структурі діяльності мережі освітянських бібліотек НАПН і МОН України, що «пронизує» практично всі бібліотечні процеси, – досягається засобами упорядкування значної кількості бібліографічних видань як в традиційному, так і електронному вигляді.

Теоретико-методологічні дослідження упорядкування науково-допоміжних бібліографічних покажчиків ґрунтуються на наукових розвідках, дослідженнях сучасних науковців, менеджерів бібліотечної справи, чинних державних стандартів, спрямованих на визначення актуальних напрямів упорядкування бібліографічних видань. Виокремимо основні напрями наукових досліджень, дотичних до теми заявленої наукової розвідки.

Теоретичні підвалини наукової бібліографії в Україні репрезентовано в науковому доробку

Г. Швецової-Водки. Серед них – чимало статей і рецензій, методичних посібників, підручників, словників, що системно або частково висвітлюють певні аспекти проблеми бібліографічної діяльності, упорядкування наукових бібліографічних видань. Аналогічні, близькі за своєю смисловою цілісністю, праці Т. Добко, М. Женченко, С. Кулицького, Н. Кушнарєнко [21; 3; 6; 8; 9].

Окремо розглянемо бібліографічні видання, підготовлені фахівцями Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (далі – ДНПБ України) в рамках виконання наукових проєктів. Так, в зазначеному контексті слід назвати праці В. Вербової, Л. Самчук, Н. Стельмах [1; 10; 17].

Значний відсоток в науково-бібліографічному доробку фахівців ДНПБ України складають праці, що розглядають та узагальнюють стан та тенденції розвитку спільної співпраці у сфері освіти і педагогічної науки.

Найбільш повно і системно зазначений напрям представлено в публікаціях наукових співробітників відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів.

Зокрема, деякі аспекти укладення бібліографічного покажчика «Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024» висвітлено Н. Кропачевою, Л. Пономаренко, перспективи співробітництва українських та польських науковців, оприлюднені на сторінках журналу «Освітологія», стали предметом наукової розвідки Т. Павленко; [7; 14; 15].

Сучасний стан та тенденції розвитку деяких напрямів діяльності національних бібліотек Польщі стали предметом наукових розвідок Т. Дубас, контури і контент співпраці національних бібліотек Республіки Польща з бібліотеками України в рамках солідарності й підтримки українського народу розглянуто І. Любинецькою; вивчення проблематики надання бібліотечних послуг за допомогою електронних інформаційних систем в сучасних бібліотеках Польщі охарактеризовано Н. Вовк [2; 4; 11].

Слід зазначити, що в доробку українських дослідників, бібліотечних фахівців є окремі розвідки, студії щодо деяких напрямів діяльності бібліотек Республіки Польща.

Свідомо вибираючи різноматичну направленість представлених публікацій, що відображають упорядковані бібліографічні видання (державні, науково-допоміжні, рекомендаційні, професійно-виробничі, видавничі – за суспільним призначенням) та не акцентуючи увагу на їх видовому діапазоні, відмітимо той факт, що базовим принципом їх укладання визначено нормативно-законодавчий складник, розгорнуто або пунктирно представлено в групуванні документів.

З огляду на зазначене, зробимо термінологічну характеристику зазначених понять, як-от: «закон», «нормативний документ» «регулятивний», що

в подальшому уможливить чітке і однозначне тлумачення і використання основних понять і термінів.

В «Словнику української мови «право» розуміється як «система загальнообов'язкових формально визначених правил поведінки загального характеру, що встановлює й охороняє держава для регулювання суспільних відносин»;

закон трактується як «нормативно-правовий акт, що ухвалюється законодавчим органом, має вищу юридичну силу і регулює суспільні відносини».

Зміст поняття «норма» розкривається через однорідну споріднену множину ознак: «звичайний, узаконений, загальноприйнятий, обов'язковий порядок, стан» [18].

Співвідношення в рамках юридичних наук категорій «закон» і «право» визначається через такий імператив: «вони існують на різних рівнях правової реальності. Закон є зовнішньою формою вираження права» [16].

Визначення основних понять нашого дослідження уможливорює подальше висвітлення змістових напрямів дослідження.

Огляд праць сучасних українських дослідників дав можливість стверджувати, що в бібліотекознавчому науковому дискурсі відсутні праці, предметом дослідження яких є нормативно-законодавче підґрунтя інформаційного супроводу освіти і педагогічної науки. В більшості праць законодавчо-нормативна складова інформаційного забезпечення наукових досліджень розглядається в руслі заключного етапу виконання наукових досліджень в бібліографознавчому аспекті, тобто в тематичних бібліографічних виданнях вона є системоутворювальним чинником групування джерел.

Мета статті – виявити інформаційний потенціал законодавчо-нормативних документів України і Республіки Польща, що формують правове підґрунтя і основне законодавче поле для проведення науково-бібліографічних досліджень в галузі освіти і педагогічної науки з питань українсько-польської співпраці в галузі освіти і педагогічної науки упродовж 2005–2024 рр.

Виклад основного матеріалу. Поглиблення багаторічної співпраці українських і польських науковців-педагогів, має багаторічну історію. Першою угодою, укладеною у перші роки незалежності України, була Угода між урядами України та Республіки Польща від 18 травня 1992 р. в галузі культурного і наукового співробітництва. Офіційне закріплення наукового співробітництва бере початок з підписання Угоди в галузі науки і освіти між Урядами двох країн від 20 травня 1997 р. Продовження наукового діалогу відбулося через укладення в грудні 2006 р. Угоди про співробітництво між Академією педагогічних наук України та Польською Академією наук, що стало ще одним із кроком у виробленні нормативно-законодавчого

підґрунтя цієї співпраці. Основними положеннями цієї Угоди передбачено проведення спільних наукових досліджень з проблем педагогіки праці, підготовку вчителів для різних освітніх систем, видання спільних наукових праць, проведення спільних конференцій, налагодження прямих договорів між науковими установами та закладами вищої освіти, надання доступу до інформаційних ресурсів країн-партнерів.

Починаючи з 2005 р. у Республіці Польща і Україні щодва роки проводяться Польсько-Українські / Українсько-Польські наукові Форуми, у роботі яких беруть участь провідні науковці, педагоги.

Наукові установи НАПН України використовують інноваційні форми спільної діяльності зі своїми польським колегами, зокрема з такими закладами освіти: Радомська політехніка, академія спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Університет Марії Кюрі-Склядовської у Любліні Варшавський університет [5].

Виконуючи мету та завдання дослідження, на його першому етапі доречно здійснити огляд змісту, структури науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Освіта і педагогічна наука України та Польщі». 2005–2024; на другому етапі здійснити інформаційний аналіз законодавчо-нормативних джерел політичної, правової інформації України та Республіки Польща.

Науково-допоміжний бібліографічний покажчик «Освіта і педагогічна наука України та Польщі. 2005–2024» підготовлено фахівцями ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського в межах прикладного наукового дослідження «Освітнянські бібліотеки як суб'єкт проєктування освітнього середовища в умовах цифровізації» (2023–2025) і репрезентовано в науково-освітньому просторі як ще один із значущих проявів результативної українсько-польської співпраці, що «є потужним джерелом для створення інформаційних ресурсів¹. Це видання є логічним продовженням спільної взаємодії співробітників НПУ ім. М. П. Драгоманова, ДНПБ України та Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України у створенні та презентації спільного наукового доробку науковців, освітян, бібліотечних фахівців².

Структурно-змістове наповнення науково-допоміжного бібліографічного покажчика охоплює

¹ Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski. 2005–2024 : бібліогр. покажч. / [передмова: Я. Лащик, Н. Ничкало, Л. Березівська ; упоряд.: Л. Пономаренко, Н. Кропачева, Т. Павленко ; наук. ред. Л. Березівська ; бібліогр. ред.: Л. Пономаренко] ; НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ : ТОВ Юрка Любченка ; Вінниця. К., 2024. 448 с. URI: <https://dnrbp.gov.ua/ua/?ourpublications=41595>.

² Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 1991–2015 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski: бібліогр. покажч. / уклад.: Н. І. Тарасова, Л. І. Самчук, Л. Н. Штома, Н. А. Стельмах; наук. конс. Н. Г. Ничкало, О. С. Падалка ; Мін-во освіти і науки України, Нац. академія пед. наук України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова, Держ. наук.-пед. бібліотека України імені В. О. Сухомлинського. Київ, 2015. 344 с. URI: <https://surl.li/mgudsp>.

дев'ять розділів, в яких згруповано документи за такими тематичними напрямками: «Українсько-польське співробітництво в освітній галузі. Офіційні документи»; «Про діяльність НАПН України в умовах повномасштабної війни проти України»; «З історії українсько-польських зв'язків у сфері освіти і педагогічної науки»; «Українські вчені про розвиток освіти і педагогічної науки в Республіці Польща»; «Польські вчені про розвиток освіти і педагогічної науки в Україні і Республіці Польща»; «Збірники наукових праць польсько-українських / українсько-польських наукових форумів»; «Збірники матеріалів наукових форумів, науково-практичних конференцій, методологічних і науково-методичних семінарів»; «Наукові дослідження з розвитку освіти і педагогічної науки в Україні і Республіці Польща (автореферати дисертацій)»; «Бібліографічні покажчики» містить бібліографічні описи друкованих та електронних видань про розвиток освіти і педагогічної науки в Україні і Республіці Польща, діячів польської освіти, підготовлених фахівцями мережі освітянських бібліотек НАПН України і МОН України.

З-поміж 1898-и документів, упорядкованих в зазначеному виданні, 75 документів вміщено в першому розділі «Українсько-польське співробітництво в освітній галузі. Офіційні документи». Серед основних джерел науково-бібліографічного дослідження вміщено законодавчі та нормативно-правові акти України та Польщі, які регулюють та унормовують підвалини наукової співпраці українських та польських дослідників, освітян. Так, в підрозділі «Закони України» вміщено 23 бібліографічних записів Законів України, оприлюднених упродовж 2005–2024 рр.

Особливу групу складають Закони щодо внесення змін до законів України «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про вищу освіту» для громадян з тимчасово окупованих територій (ТОТ) про проведення процедури визнання результатів навчання на рівні професійної (професійно-технічної), фахової передвищої або вищої освіти; надання державної цільової підтримки окремим категоріям осіб у сферах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти; державні гарантії в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану.

Нормативні документи, вміщені в бібліографічному покажчику, викладено відповідно до принципу верховенства права. Відтак, до першої групи внесено Закони України і окремим блоком «Ustawy Rzeczypospolitej Polskie».

Зміст Законів України «Про дошкільну освіту», «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту» визначає правові засади організації та

діяльності закладів освіти, регулює процеси навчання, виховання та освіти на загальнодержавному та локальному рівнях (підзаконні нормативно-правові акти: Постанови Верховної Ради України, Укази Президента України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, Накази Міністерства освіти і науки України і Міністерства молоді та спорту України, рекомендаційні листи МОН України), що набирають чинності після оприлюднення в офіційних виданнях України: «Відомості Верховної Ради», «Урядовий кур'єр», «Голос України», а також на порталі «Законодавство України».

В таблиці 1 сформовано основні відомості законів України, згруповані відповідно до хронологічної послідовності і змістової направленості.

В наведеному переліку низка законів містить відомості про внесення змін до законів про повну загальну середню освіту, про професійну (професійно-технічну) освіту, а також зі змінами до окремих статей і прикінцевих та перехідних положень, в змісті яких регулюються окремі напрями діяльності освітніх установ, а саме:

- підготовка кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану і відновлення економіки;
- розроблення процедури ліцензування;
- захист прав учасників освітнього процесу;
- унормування процесу проведення державної підсумкової атестації та державних стандартів (Про внесення змін до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»; Про внесення змін до Закону України «Про повну загальну середню освіту»).

Одночасно Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів стосовно прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах» несуть більше правове та змістове навантаження, інтегруючи зміни до законів, що регулюють гетерогенні державні та суспільні інституції, як-от: пункт 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про вищу освіту», закону «Про забезпечення функціонування української мови як державної» та Закону України «Про національні меншини (спільноти) України», що забезпечують дотримання положень Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, актуалізуючи значення української мови і необхідність її вивчення.

Окремо слід виокремити наступні нормативні акти: Закон України «Про встановлення додаткових правових та соціальних гарантій для громадян Республіки Польща, які перебувають на території України», що був прийнятий у відповідь на прийняття Закону Республіки Польща «Про допомогу громадянам України у зв'язку із збройним конфліктом на території цієї держави», що діє з 24 лютого 2022 р. Указаний документ є засадничим для

Тематична складова Законів України щодо врегулювання питань українсько-польської співпраці в сфері освіти і науки

Назва закону	Ключові слова
Про внесення змін до деяких законів України у сфері освіти: Закон України від 24 берез. 2022 р. № 2157-IX	прийом на навчання до закладів фахової передвищої освіти, здобувачі освіти
Про внесення змін до деяких законів України щодо врахування експертної оцінки Ради Європи та її органів стосовно прав національних меншин (спільнот) в окремих сферах	мови національних меншин, функціонування української мови як державної
Про внесення змін до деяких законів України щодо визнання результатів навчання осіб, які проживали на тимчасово окупованій території України	результати навчання, професійна (професійно-технічна), фахова передвища, вища освіта
Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану	державні гарантії, освіта, надзвичайний стан, заклад освіти
Про внесення змін до деяких законів України щодо надання державної цільової підтримки окремим категоріям осіб у сферах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти	професійна (професійно-технічна), фахова передвища, вища освіта
Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування інтегрованих інформаційних систем у сфері освіти	верифікація інформації, освітній менеджмент, дистанційне навчання
Про внесення змін до Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки	професійна (професійно-технічна) освіта, підготовка кваліфікованих робітників, воєнний стан, відновлення економіки
Про внесення змін до статті 19 Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» щодо окремих аспектів процедури ліцензування	професійна (професійно-технічна) освіта, процедура ліцензування
Про внесення зміни до підпункту 8 пункту 3 розділу X «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо продовження трансформації освітньої мережі та захисту прав учасників освітнього процесу	освітня мережа, повна загальна середня освіта, захист прав, учасники освітнього процесу
Про внесення зміни до статті 51 Закону України «Про повну загальну середню освіту» щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників у питанні надання психологічної підтримки учасникам освітнього процесу	підвищення кваліфікації, педагогічні працівники, психологічна підтримка, учасники освітнього процесу
Про встановлення додаткових правових та соціальних гарантій для громадян Республіки Польща, які перебувають на території України	правові та соціальні гарантії, громадяни Республіки Польща
Про застосування англійської мови в Україні	Англійська мова у сфері освіти, культури
Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності	українська національна ідентичність, громадянська ідентичність

подальшого формування підґрунтя нормативного фундаменту польсько-української співпраці в галузі освіти і педагогічної науки, що постійно оновлювався і доповнювався відповідно до вимог освітньої практики, унормування засад установ освіти різних рівнів Республіки Польща.

Таким чином, законотворчі процеси віддзеркалюють пошук, знаходження, опрацювання, вербальне закріплення значущих громадських, освітніх, наукових викликів, експлікованих в змісті офіційних документів.

Структурний блок науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Współpraca ukraińsko-polska w dziedzinie edukacji Oficjalne dokumenty Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące rozwoju oświaty i nauk pedagogicznych» вміщує бібліографічні записи Законів Республіки Польща (Ustawy Rzeczypospolitej Polskiej) та Розпорядження Міністерства

народної освіти (Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej).

Офіційна публікація нормативних актів та деяких інших правових актів Республіки Польща здійснюється офіційними виданнями: «Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej», «Monitor Polski», а також в Інтернет-системі правових актів (Internetowy System Aktów Prawnych) Канцелярії Сейму.

Республіка Польща з 2004 р. є членом Європейського Союзу, і, відповідно, законодавство держави підпорядковано та адаптовано до директив Європейського Парламенту і Ради Європи, у тому числі й тих, що стосуються освітньої практики та науки.

Питання законодавчо-нормативного забезпечення освіти в Республіці Польща регулюються, зокрема, такими нормативно-правовими актами: Закон від 14 грудня 2016 р. «Про освіту»

зі змінами (Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r.); Закон від 20 липня 2018 р. «Про вищу освіту і науку» («Prawo o szkolnictwie wyższymi nauce»: Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r.).

Статус учителя, у тому числі й проблема професійної підготовки вчителів у Республіці Польща, регулюється, зокрема, Картою вчителя (Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela), що законодавчо закріплюється зі змінами, в яких розглядаються питання адаптації професійних

Це свідчить про те, як зазначає дослідниця О. Стойка, що центральні органи державної влади (уряд, парламент, міністерства, воєводства), органи місцевого самоврядування (Ради ґмін і повітів, Збори воєводств) визначають статус польського вчителя як особливий, хоча й не елітарний, тому було б невиправданим говорити, що професія вчителя є однозначно привілейованою згідно з польським законодавством [19].

Вміщені відомості про зміст законів Республіки Польща унормовують найбільш значущі проблеми правового та соціального забезпечення громадян України на території Республіки Польща протягом 2023–2024 рр. (табл. 2).

Як свідчать назви законів і ключові слова, наведені в таблиці, постійно удосконалюється зміст нормативних актів Республіки Польща в галузі освітньої політики для здійснення результативної діяльності закладів освіти двох держав, захисту громадян України, їх родин, котрі знайшли прихисток в Республіці Польща внаслідок повномасштабного вторгнення РФ, унормування стандартів щодо процедури визнання документів про освіту педагогів України («W sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli»: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 września 2023 r.).

Особливо ці тенденції властиві для вироблення законодавчих документів в критично значущі періоди суспільних загроз і соціальних випробувань, як-от: під час пандемії COVID-19, російської війни проти України («O szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych»: Ustawa z dnia 2 marca 2020 r.), «O pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa»: Ustawa z dnia 12 marca 2022 r.»).

Відмітимо, що Закон (Ustawa) Республіки Польща про допомогу громадянам України в зв'язку з вторгненням РФ доопрацьовувався й доповнювався правовими нормами в зазначеному контексті більше восьми разів, упродовж 2022–2024 рр.

Висновки. Представлені результати інформаційного аналізу законодавчої бази України та Республіки Польща вміщують авторське бачення проведення науково-бібліографічної розвідки за матеріалами науково-допоміжного бібліографічного покажчика «Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski. 2005–2024». Сформулюємо ключові узагальнення: по-перше, законодавчо-нормативний фундамент наукової співпраці науковців, освітян, бібліотечних працівників України та Республіки Польща відображає основні напрями педагогічної думки, наукові здобутки та еволюційні процеси в змісті освітніх систем України та Республіки Польща; по-друге, структуровані за типами і видами нормативно-правової системи регулюють на законодавчому рівні документи (постанови та розпорядження Кабінету Міністрів, укази Президента, накази Міністерства освіти України та Республіки Польща) в період пандемії

Таблиця 2

Oficjalne dokumenty Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące rozwoju oświaty i nauk pedagogicznych

Назва закону (Ustaw)	Ключові слова
O pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa: Ustawa z dnia 12 marca 2022 r.	nauka, pomoc dla dzieci i młodzieży, pomoc dla rodzin, pomoc społeczna, szkolnictwo wyższe, Ukraina
O ratyfikacji Protokołu między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o zmianie Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Ukrainą o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w sprawach cywilnych i karnych z dnia 24 maja 1993 r., podpisanego w Warszawie dnia 19 września 2023 r.	umowy międzynarodowe, ratyfikacja, pomoc prawna, Ukraina
O zmianie Ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych Ustaw	Szkolnictwo, nauka, język polski, instytucje naukowo-badawcze, szkolnictwo wyższe, Ukraina
O zmianie Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne	Informatyzacja, systemy teleinformatyczne, Ukraina
Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce	szkolnictwo wyższe, nauka
W sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu Ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa: obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 16 listopada 2022 r.	Nauka, szkolnictwo wyższe, oświata i wychowanie, refundacja, opieka zdrowotna, Ukraina
Wspólne oświadczenie Ministra Edukacji Rzeczypospolitej Polskiej, Ministra Nauki Rzeczypospolitej Polskiej oraz Ministra Oświaty i Nauki Ukrainy	Współpracy w dziedzinie edukacji i nauki, Ukrainą, dzieci i młodzież

COVID-19 в Україні та Республіці Польща, а також воєнного стану в Україні.

Доповнимо зазначені міркування таким аргументом: наявність однорідних тенденцій в законодавчих процесах України і Республіки Польща ставить пошуки відповідей на суспільні виклики та соціальні проблеми на перше місце, зокрема, на вирішення нагальних комплексних проблем громадян України, які знайшли прихисток на території Республіки Польщі; містить впорядковану базу бібліографічних джерел нормативно-законодавчих актів, що охоплюють значний спектр тем, пов'язаних із розвитком освіти та педагогічної науки України і Польщі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вербова В. В. Галузеві бібліографічні покажчики з вищої освіти у фонді Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського. *Вісн. Кн. палати*. 2018. № 9. С. 24–28.
2. Вовк Н. С. Аналіз сучасного етапу життєвого циклу бібліотек Польщі в контексті розвитку цифрових ресурсів. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31 (70). № 3. Ч. 3. 2020, с. 130–137. URL: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.3-3/21>.
3. Добко Т. В. Бібліографічний покажчик у системі довідково-бібліографічної діяльності: історія та сучасність. *Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського*. 2016. Вип. 44, с. 499–513. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2016_44_41.
4. Дубас Т. Науково-видавнича діяльність національних бібліотек Польщі. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2023. Вип. 67, с. 192–205. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nprnbuimviv_2023_67_15.
5. Єднання для миру і розвитку. Українсько-польське партнерство в галузі освіти і педагогічних наук = Pojednanie dla pokoju i rozwoju. Partnerstwo ukraińsko-polskie w dziedzinie edukacji i nauk pedagogicznych : *наук. вид.* / за ред. В. Г. Кременя (голова); С. О. Довгий, Н. Г. Ничкало (заст. голови); І. М. Андрощук, М. П. Вовк, Я. Лашик, Л. Б. Лук'янова (члени редколегії). Київ, 2019. 608 с.
6. Женченко М. Загальна і спеціальна бібліографія : *навч. посіб.* Київ: Жнець, 2011. 255 с.
7. Кропачева Н. М. Бібліографічна реконструкція польсько-української співпраці в галузі освіти і педагогіки (деякі аспекти підготовки бібліографічного покажчика «Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024»). *Інновац. педагогіка*. 2024. Вип. 67, т. 2, с. 273–278. URL: <http://surl.li/tnwhn>.
8. Кулицький С. Актуальний бібліографічний покажчик. *Вісн. Кн. палати*. 2016. № 10. С. 14–15. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2016_10_5.
9. Кушнаренко Н., Євсєєнко С. (Біобібліографічні покажчики як засіб формування позитивного іміджу освітньо-наукового закладу. *Вісн. Кн. палати*. 2016. № 9. С. 48–52. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2016_9_14.
10. Лисиця Н. В., Стельмах Н. А. Бібліографічна продукція ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського як складова інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу. *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського* : зб. наук. пр. Вінниця, 2014. Вип. 4 : Інтегрований галузевий інформаційний ресурс: стан, перспективи створення та забезпечення доступу, с. 120–128.
11. Любинецька І. Польсько-українська бібліотечна співпраця. Наше слово : *газета для українців у Польщі*. 2009. URL: <https://nasze-slowo.pl/polsko-ukrayinska-bibliotechna-spi/>.
12. Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 1991–2015 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski: *бібліогр. покажч.* / уклад.: Н. І. Тарасова, Л. І. Самчук, Л. Н. Штома, Н. А. Стельмах; наук. конс. Н. Г. Ничкало, О. С. Падалка. Київ, 2015. 344 с. URL: <https://surl.li/mgudsp>.
13. Освіта і педагогічна наука України і Польщі. 2005–2024 = Edukacja i nauka pedagogiczna Ukrainy i Polski. 2005–2024: *бібліогр. покажч.* / [передмова : Я. Лашик, Н. Ничкало, Л. Березівська ; упоряд.: Л. Пономаренко, Н. Кропачева, Т. Павленко ; наук. ред. Л. Березівська ; бібліогр. ред.: Л. Пономаренко]. К.: ТОВ Юрка Любченка, 2024. 448 с. URL: <https://dnrb.gov.ua/ua/?ourpublications=41595>.
14. Павленко Т. С. Українсько-польська співпраця в галузі освіти: контент-аналіз наукового журналу «Освітнологія». *Вісн. Кн. палати*. 2024. № 1, с. 34–40. URL: <http://visnyk.ukrbook.net/issue/view/17795>.
15. Пономаренко Л. О. Бібліографічне дослідження українськопольської співпраці у сфері освіти і педагогічної науки. Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 8–10 жовтня 2024 р.). Київ, 2024. Т. 1, с. 331–334. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0004933>.
16. Право і закон : *Текст лекції з навчальної дисципліни «Методологія права» обов'язкових компонент освітньої програми другого (магістерського) рівня вищої освіти. кафедра юридичних дисциплін Харків. нац. ун-ту внутрішніх справ. Суми, 2023. 5 с.*
17. Самчук Л. І. Бібліографічні посібники в забезпеченні інформаційних потреб освітян. *Інформаційні технології і засоби навчання*. Ін-т інформ. технологій і засобів навчання НАПН України. Київ, 2017. Т. 60, № 5, с. 188–195. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1809/1252>.
18. Словник української мови : [Портал української мови та культури] : [Словник ^{ua}]. Ін-т Мовознавства ім. О. О. Потебні. URL: <https://slovnuk.ua/index.php>.
19. Стойка О. Деякі нормативні аспекти цифрової трансформації професійної підготовки вчителів у Республіці Польща. *Наука і освіта*. 2023, № 2, с. 72–76.
20. Україна на шляху відновлення: завдання науки і освіти в європеїзації держави : матеріали Всеукраїнської міжгалузевої науково-практичної онлайн-конференції (Київ, 17–19 травня 2023 року) / Уклад.: Л. І. Ткаченко, В. М. Шульга. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. 946 с. URL: <https://surl.li/zpwmqg>.
21. Швецова Г. М. Покажчики змісту українських часописів у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського як наукове бібліографічне видання. *Вісн. Кн. палати*. 2020. № 11, с. 22–23. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2020_11_6.